

Politiek toneel

Twee theatermakers verdiepten zich in de weduwe van Hans Janmaat. Links is bezorgd, de PVV geïnteresseerd. Zaterdag bezocht Martin Bosma de voorstelling.

Geweld in Kedichem

Antifascisten verstoorden in maart 1986 een bijeenkomst van de Centrum Democraten in Kedichem. **Wil Schuurman**, secretaresse van partijleider **Hans Janmaat**, later zijn vrouw, raakte bij de vlucht zo ongelukkig gewond dat haar been moest worden geamputeerd.

'Hebben we een PVV-stuk gemaakt!'

Door **Herien Wensink**

Vindt u Wil Schuurman, de weduwe van de extreemrechtse politicus Hans Janmaat, een gevaarlijke racist of een arme vrouw die groot onrecht is overkomen? En denkt u dat die mening iets te maken heeft met uw politieke voorkeur?

Theatermakers Marjolijn van Heemstra (33) en Sadettin Kirmiziyüz (31) ontdekten van niet. Ze zochten Schuurman op, als research voor hun voorstelling *Jeremia*: twee erudiete, linkse, weldenkende kunstenaars - je reinste 'grachtengordelelite' - van wie er één bovendien van Turkse afkomst - niet bepaald de favoriete bevolkingsgroep van Janmaat. Ideologisch tot de tanden toe bewapend stonden ze op haar stoep, klaar voor een fel debat, erop voorbereid dat ze woedend zouden worden weggestuurd. Maar wel met een bosje bloemen, waar Kirmiziyüz zich zo'n beetje achter verschool - voor de zekerheid.

Ze troffen een verbazend innemende vrouw, blijvend invalide geraakt bij een gewelddadige demonstratie tegen de partij, die afstand heeft genomen van de politiek, en haar dagen slijt in een eenvoudig huisje, met *Final Fantasy* en wereldmuziek. Van haar oud-collega's in de Tweede Kamer heeft ze nooit meer wat gehoord; laat staan

een bloemetje ontvangen. Haar verhaal raakte hen. Kirmiziyüz: „Enorm verwarrend. Daar zitten we, op de bank, naast de weduwe van Hans Janmaat, en we vinden haar *lief*. Ze bleek veel liever dan wij ooit hadden kunnen bedenken.”

Schuurman vertelt hoe zij om hun opvattingen zijn genegeerd, verguisd, beledigd, bedreigd, en zelfs fysiek aangevallen, met de dramatisch verlopen protestactie in Kedichem als dieptepunt. Ze heeft nooit begrepen, zegt ze, waarom tegenstanders niet gewoon het gesprek met hen aangingen. Van Heemstra en Kirmiziyüz besluiten haar verhaal centraal te stellen in hun voorstelling. Op de première, afgelopen vrijdag, zat Schuurman op de eerste rij.

Maar van een bewuste rehabilitatie is geen sprake, zegt Van Heemstra. „Ik ben het nog altijd oneens met de ideeën van Janmaat, die zij steunde. Maar ik vind niet dat iemands mening met geweld de kop in moet worden gedrukt. En ik vind oprecht dat haar onrecht is aangedaan.” In Kedichem veroorzaken antifascisten - per ongeluk of expres, daarover verschillen de lezingen - brand in het houten hotelletje waar de bijeenkomst is. Janmaat en Schuurman springen uit een raam om te vluchten. Schuurman slaat door de ruit en krijgt een slagaderlijke bloeding. Haar been moet worden afgezet. In de voorstelling vertellen Van Heemstra en Kirmiziyüz

Marjolijn van Heemstra en Sadettin Kirmiziyüz op het affiche van hun voorstelling 'Jeremia'

Daar zitten we, bij de weduwe Janmaat, en we vinden haar *lief*

Sadettin Kirmiziyüz

hoezeer ze ooit van dansen hield.

Extreem-links van weleer komt er in de voorstelling aanvankelijk een stuk slechter van af. Ontmoetingen met ex-krakers, beelden van antifascisten bij VPRO's *B.G.T.V* en interviews met betrokkenen bij de actie, zoals Jack van Lieshout, smelten ze samen tot ene Godelieve. Ze zoeken haar op in het grachtenpand 'dat ze zo lang heeft gekraakt dat ze er nu gratis kan wonen'. Godelieve heeft, net als Van Lieshout, geen spijt. Ze had nog wel harder willen optreden. In een fictieve dialoog verwijt zij de makers geen stelling te nemen.

Van Heemstra: „Maar ik vind oproepen tot nuance wel degelijk een statement. Ik denk dat het bij onze generatie hoort dat we niet meer kunnen zeggen dit is fout of goed, of zwart of wit. De antifascisten van toen hadden een heel helder ijkpunt: de Tweede Wereldoorlog - dat nooit meer. Zij zaten voor hun gevoel nog in het verzet. En in het verzet is geweld geoorloofd. Inmiddels is de wereld veel onoverzichtelijker geworden. Wij moeten ons ook verhouden tot '9/11', Pim Fortuyn, Theo van Gogh. Daarom moet je steeds bij jezelf nagaan: waar sta ik? De politieke kleur van je standpunt kan per keer variëren, we hoeven niet meer het hele pakket te nemen.”

Maar dan kan het wel gebeuren dat je als linkse theatermaker opeens PVV-politicus Martin Bosma en rechtse blogger Joost Niemöller in de zaal ziet zitten - zij bezoch-

ten de voorstelling zaterdag. En ze vonden die volgens de makers - overwegend - móói. Kirmiziyüz: „Mijn God! We hebben een PVV-voorstelling gemaakt!” Van Heemstra: „Ik vond het vooral heel tof dat ze er waren. Ze hebben wel mooi 90 minuten lang naar ons geluisterd.”

Niemöller had wel kritiek: hij vond dat ze zich nadrukkelijker vóór Janmaat hadden moeten uitspreken. Kirmiziyüz: „Maar dat is nooit de opzet van de voorstelling geweest. Hij kan wel zeggen: jullie kiezen niet, maar wij hebben wel Wil Schuurman opgezocht, we hebben moeite gedaan.”

Van Heemstra: „Dat proberen we ook uit te dragen met de voorstelling. Niet: je moet keihard voor één politieke stroming kiezen, maar wel: je moet je informeren. Ja, de wereld is onoverzichtelijk, maar dat ontstaat je niet van de verantwoordelijkheid je te blijven informeren. Wij weten niet alles, maar je kunt wel veel te weten komen. Gewoon door de telefoon te pakken.”

Kritiek was er - uiteraard - ook uit linkse hoek. Van Heemstra kreeg een Facebook-post: 'De weduwe van een veroordeeld racist op rij 1 zetten, is een politiek statement.' „Die man is bezorgd en dat is zijn goed recht. Maar hij komt steeds weer met vragen. Dan zeg ik: kom maar gewoon naar de voorstelling kijken.”

Jeremia t/m 15/2 in Theater Frascati, daarna tournee. Inl: troubleman.nl